

osebnost ljudi (potekajo procesi *subjektivacije* in *objektivacije*) in je zato to tudi konceptualizacija neformalnega pridobivanja znanja, saj procesa učenja ni mogoče omejiti na denotirane vsebine, četudi bi tako želeli, delež neformalnega pridobivanja znanja in izkušenj je v vsakem primeru prevladujoč, vplivati pa je mogoče na dejavnike, ki povzročajo ali odpravljajo psihične torzije.

Obenem je to oblikovanje socialnih razmerij tudi produciranje sposobnosti za istočasno omejevanje in razmejevanje področij objektivnega, socialnega in subjektivnega sveta. Šele potem, ko razločimo oz. identificiramo takšno refleksivno pojmovanje sveta, si lahko omogočimo tak pristop k interpretaciji sveta, da lahko govorimo o kooperativnem delovanju pri definiranju situacij. Neformalno znanje se torej pridobiva v medsebojnem sodelovanju ljudi v delovnih procesih, skupnih akcijah, delovanjih, debatah ali v vsakdanji medsebojni komunikaciji, in sicer po poti samorefleksije.

Formalni koncepti sveta imajo to funkcijo, da zaloge celovitih *družbenih reprezentacij*¹³ o svetu oz. zaloge akumuliranih subjektivnih reprezentacij o svetu ne odsevajo v stalnem zaporednem ponavljanju oz. zrcaljenju subjektivitet, ampak omogočajo opazovanje iz zornega kota tretjega – neudeleženca diskurza. Tako na primer koncept subjektivnega sveta ne zajema samo posameznikove duševne strukture, ampak tudi subjektivne svetove drugih in tudi koncept zunanjega oz. objektivnega sveta. Kooperativno delovanje in učenje drug od drugega pa pomeni ravno to, da si ego lahko predstavlja določena dejstva iz perspektive drugih (*alternacija*), pa tudi to, da so stvarni odnosi in veljavne norme prav tako sestavni del posameznikovega lastnega, egoističnega subjektivnega sveta. V kooperativnem delovanju učinkujejo subjektivni svetovi udeleženc

13 *Družbene reprezentacije* (*représentations sociales*, v slovenskem prevodu namenoma ohranja predpono »re-«, ki v izvorniku ustrezno zaznamuje ponavljanje; sicer v slovenskem prostoru terminologija ni izdelana, za ta koncept so v rabi različne sintagme – od družbenih predstav do socialnih predstav ali reprezentacij) so izvorno koncept socialne psihologije (četudi je o njem že davnega leta 1898 pisal Émile Durkheim), ki je preskočil ozke meje discipline in se kot uporabno orodje razširil na številna področja družbenih znanosti (od zgodovinske antropologije pa do zgodovine, sociologije, etnologije in lingvistike). Koncept *družbenih reprezentacij* je že pri Durkheimu zvezan z nekaterimi drugimi pomembnimi koncepti, kakršni so zaznavanje, kognicija (spoznavanje), identiteta/identifikacija, klasifikacija, izključevanje ipd. Vse to so koncepti, ki družbene subjekte umeščajo na določeno mesto v družbi, jim pripisujejo določene vrednosti, možnosti, gibanje in razmerja, ki jih imajo do drugih in drugačnih subjektov. Družbene reprezentacije so orodja prilagajanja (po Piagetu: *akomodacije*), ki nam jih družba ponuja in jih sami dodatno preoblikujemo tako, da nam pomagajo spoznavati svet, se nanj navaditi, ga ponotranjiti. So torej instrumenti in mehanizmi, s pomočjo katerih se socializiramo in živimo v družbi. Nekaj pomembnih avtorjev: Jodelet, 1989; Moscovici, 1962 in 1989; Sperber, 1989.